
Antero Olakivi & Miira Niska

Kiitos kommenteista, vertaisarvioija!

Maailmassa julkaistaan vuosittain arviolta kolme miljoonaa tieteellistä artikkelia (Hanson ym. 2024). Tarkkaa lukumäärää ei tiedä kukaan, mutta se tiedetään, että määrä on kasvanut merkittävästi viimeksi kuluneina vuosikymmeninä. Tieteellisen artikkelin määrittely ei ole yksiselitteistä, mutta keskeisenä tieteellisyyden kriteerinä pidetään yleensä vertaisarviointiprosessia, jonka artikkeli on läpäissyt. Emme tässä pääkirjoituksessa ota kantaa siihen, onko julkaisumäärien kasvu suuntana järkevä (tai no, luultavasti ei ole). Sen sijaan haluamme kiittää henkilöä, joka nähdäksemme saa liian vähän kunniaa tieteellisten artikkelien julkaisuprosessissa: kiitos vertaisarvioija!

Vertaisarvioijan työ on pääosin näkymätöntä, mutta sen tulokset ovat erittäin näkyviä. Ne näkyvät julkaistavan tieteen ja tutkimuksen parempana laatuna. Muutama miljoona julkaistua tieteellistä artikkelia on valtava määrä, mutta ilman huolellista vertaisarviointia määrä olisi vielä suurempi – ja sisältö vähemmän luotettava. Tieteellisten seurain valtuuskunta (2022) määritteleekin vertaisarviointiprosessin ”tieteen omaksi laadunvarmistuskeinoksi”. Asianmukaisessa vertaisarviointiprosessissa arvioidaan käsikirjoituksen laatua muun muassa kysymyksen asettelun, teoreettisen viitekehyksen hallinnan, aineiston kattavuuden, analyysin perusteellisuuden ja tulosten uutuusarvon kannalta (Tieteellisten seurain valtuuskunta 2022). Toimittajat päättävät käsikirjoituksen julkaisemisesta vertaisarvioiden perusteella. Ihannetapauksessa vertaisarviot auttavat kirjoittajaa kehittämään käsikirjoituksestaan julkaisukelpoisen, mikäli se ei sitä ole valmiiksi. Joskus käy niinkin, että kirjoittajan ja vertaisarvioijan välille syntyy rakentava ja hedelmällinen dialogi, josta myös lehden toimittaja saa nauttia.

Edellä sanottua ei tule käsittää väärin. Vertaisarvioijan tehtävänä on kehittää tieteen ja tutkimuksen laatua, mutta hänen tehtävänä ei ole kehittää yksittäistä, arvioinnin kohteena olevaa käsikirjoitusta. *Työelämän tutkimuksen* arviointiohjeet, jotka olemme hiljattain päivittäneet, pyytävät vertaisarvioijaa arvioimaan, ”sopiiko artikkelikäsikirjoitus julkaistavaksi *Työelämän tutkimuksessa*”. Kun ollaan tarkkoja, ohjeet eivät pyydä arvioijaa täsmällisesti ehdottamaan, mitä käsikirjoitukselle tulisi tehdä, jotta se sopisi julkaistavaksi. Vertaisarvioija voi tuoda esiin käsikirjoituksen ongelmia, mutta niiden ratkaiseminen on luonnollisesti kirjoittajan tehtävä. Vertaisarvioija ei ole vertaiskehittäjä. Käsikirjoitusten kehittämiseksi tiedemaailmassa on toiset prosessit.

Koska tieteellisten artikkelien määrä on kasvanut, myös vertaisarviointityön määrä on luonnollisesti kasvanut. Mitä enemmän tutkijat haluavat julkaista vertaisarvioituja artikkeleita, sitä enemmän tarvitaan vertaisia arvioimaan käsikirjoituksia. Ongelma on, että näkymättömyyden lisäksi vertaisarvioijien työ on tyypillisesti korvauksetonta talkootyötä, johon toiset osallistuvat ja toiset eivät. Jokaisella tieteellisiä artikkeleita julkaisevalla on kuitenkin moraalinen velvollisuus arvioida kollegoidensa käsikirjoituksia. Tieteellinen julkaisuprosessi ei muuten toimi. Yksittäisten, usein ylityöllistettyjen tutkijoiden sijaan syyttävä sormi kannattaa kuitenkin osoittaa yliopistojen ja tutkimuslaitosten, muiden tutkimuksen rahoittajatahojen ja (julkaisutoimintaansa alati kasvattavien suurten kaupallisten) kustantajien suuntaan. Niin kauan kuin yliopistot, tutkimuslaitokset ja muut rahoittajat odottavat tutkijoilta vertaisarvioituja julkaisuja ja palkitsevat niistä, on edellä mainittujen tahojen – tai joidenkin niistä – turvattava tutkijakunnalle resurssit laadukkaaseen vertaisarviointiin.

Ajallisten ja taloudellisten resurssien lisäksi peräänkuulutamme vertaisarvioijille symbolista arvostusta. ”Hän on erinomainen ja ahkera vertaisarvioija” on lause, jota tiedemaailmassa kuulee aivan liian harvoin. Haluamme tässä pääkirjoituksessa kiittää heitä, jotka omalta osaltaan turvaavat tieteen ja tutkimuksen laatua ja samalla hillitsevät sen määrän hallitsematonta kasvua. Kiitämme jokaista vertaisarvioijaa, joka on lausunnollaan kannatellut *Työelämän tutkimusta* pian päättyvällä päätösmittajakaudellamme. Samalla haluamme antaa tukemme lokakuussa 2024 käynnistyneelle, Kvs-säätiön toteuttamalle ja Suomen tiedekustantajien liiton tilaamalle #Vertaisarvioin-somekampanjalle, joka tekee näkyväksi tärkeää vertaisarviointityötä (Kouvo 2024). Tiedettä ei ole ilman vertaisarviointia!

Jukka Jouhki tutkii artikkelissaan, miten kansainvälisissä yrityksissä Intiassa työskentelevät suomalaiset johtajat tasapainottelevat erilaisten työkuultuurien välillä. Tarve tasapainotteluun syntyy, koska intialaiset organisaatiot ovat hierarkkisesti jäykempiä kuin suomalaiset. Haastattelujen mukaan suomalaisjohtajat sopeutuvat paikalliseen työkuulttuuriin hyvin, osittain madaltamalla hierarkiaa mutta myös omaksumalla paikallisia toimintatapoja.

Sami Ylistö tarkastelee artikkelissaan tapoja, joilla pitkäaikaistyöttömät nuoret arvioivat työllistämistoimenpiteisiin osallistumisen toivottuja ja ei-toivottuja seurauksia. Rakenteistumisteoriaa ja temaattista narratiivista analyysia hyödyntäen Ylistö analysoi elämänkulkuhaastatteluaineistoa. Tulokset osoittavat, että työllistämistoimenpiteisiin sisältyy toivottujen seurauksien lisäksi huomattavia riskejä.

Ulla Kekäläinen, Sanna Laulainen ja Johanna Lammintakanen analysoivat artikkelissaan yliopiston opetushenkilöstön tulkintoja sosiaali- ja terveydenhuollon eri ammattilaisia yhdistävästä geneerisestä osaamisesta. Tulosten mukaan sote-alan geneerisen osaamisen perustan muodostaa tieteellinen tieto ja näyttöön perustuva toiminta, jonka päälle rakentuvat systeeminen osaaminen ja rohkean ammattilaisen osaaminen.

Janika Lindströmin ja Karoliina Nikulan artikkeli tuottaa tietoa kokemusasiantuntijoiden osaamisesta sosiaalialan ammattilaisten näkökulmasta. Ryhmähaastatteluaineistoa eritellään sisällönanalyttisesti ja tulkitaan kompetenssimallin sekä ammattieettisen toiminnan osatekijöiden näkökulmasta. Tutkimuksen mukaan kokemusasiantuntijoiden osaaminen sekä täydentää että rikastuttaa sosiaalialan ammattilaisten osaamista.

Kirjallisuus

Hanson, M. A., Gómez-Barreiro, P., Crosetto, P. & Brockington, D. (2024)

The strain on scientific publishing. *Quantitative Science Studies*. https://doi.org/10.1162/qss_a_00327

Kouvo, T. (2024) #Vertaisarvioin tekee näkyväksi tutkimuksen laadunvarmistusta

– Kvs-säätiö toteuttaa tiedeyhteisön somekampanjan. <https://kansanvalistusseura.fi/ajankohtaista/vertaisarvioin-haastaa-tutkijat/> (luettu 27.10.2024)

Tieteellisten seurain valtuuskunta (2022) Lisätietoa vertaisarvioinnista. <https://www.tsv.fi/fi/palvelut/tunnus/lisatietoa-vertaisarvioinnista>

(luettu 27.10.2024)